«تەۋرات 31-قىسىم»

«ئوبادىيا»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

تەۋرات 31-قىسىم

«ئوبادىيا»

(ئوبادىيا پەيغەمبەرنىڭ كىتابى)

كىرىش سۆز

پەيغەمبەر ئۆزى

ئوبادىيا پەيغەمبەرنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى، ئۇنىڭ يۇرتىنىڭ نەدىلىكىنى ياكى ئۇنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشىنى بىلمەيمىز. ئۇنىڭ ئىسمى «پەرۋەردىگارنىڭ قۇلى» دېگەن مەنىدە. يەرەمىيا پەيغەمبەر ئۇنىڭ يازمىسىنىڭ بىرىمىنى ئۆز كىتابىدا نەقىل كەلتۈردۇ.

يېزىلغان ۋاقىت

يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، يەرەمىيا پەيغەمبەر ئوبادىيانىڭ كىتابىنى ئۆز كىتابىدا نەقىل كەلتۈردۇ، بىراق ئايەتلەرنىڭ تەرتىپى ئوخشىمايدۇ (تەۋرات، «يەر.» 7:41-، 9-10، 14-16، 22). بۇ شۇنى ئىسپاتلايدۇكى، ئوبادىيانىڭ كىتابى يەرەمىيانىڭكىدىن بۇرۇن يېزىلغان. ئۇنىڭ ئۈستىگە، يوئېل پەيغەمبەرمۇ ئۆز كىتابىدا «ئوبادىيا»دىن نەقىل كەلتۈردۇ (32:2)؛ بۇ ئىش ئوبادىيانىڭ پەيغەمبەرلىك خىزمىتىنىڭ مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 800-يىلىدىن بۇرۇن بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

«ئوبادىيا» دېگەن كىتابتا يېرۇسالېمنىڭ بىر قېتىم تاجاۋۇزچىلىققا ئۇچراپ، بۇلاڭ-تالاڭ قىلىنغانلىقى تىلغا ئېلىنىدۇ. ئوبادىيا پەيغەمبەر ئېدومىيلارنىڭ شۇ تاجاۋۇزلۇقتىن

پايدىلانغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنى ئەيىبلەيدۇ. ئۇلار قوشنىسى ھەم قان قېرىندىشى بولغان ئىسرائىللارغا ياردەم بەرمەي، ئەكسىچە ئىسرائىللارنىڭ تارتقان ئازاب-ئوقۇبەتلىرىدىن ۋە ئاجىزلىقىدىن پايدىلىنىپ، ئۆزلىرى ئۇلارنى بۇلاڭ-تالاڭ قىلغانىدى، ھەتتا ئىسرائىللاردىن ئۆچ ئالغانىدى («ئوب.» 10-14-ئايەتلەر).

ئۇنداقتا، بۇ زادى قايسى تاجاۋۇزلۇق ئىدى؟ بۇ ۋەقەنىڭ قايسى ۋەقە ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىنلا، كىتابنىڭ يېزىلغان ۋاقتىنى بېكىتكىلى بولىدۇ. بىزنىڭ تۆۋەندىكىدەك ئىككى ۋەقە توغرۇلۇق خەۋىرىمىز بار: —

(1) بابىل پادىشاھى نېبوقادنەسارنىڭ يېرۇسالېمنى ئىشغال قىلغانلىقى (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 586-يىلى).

(2) يەھورام يەھۇداغا پادىشاھ بولۇپ (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 854-يىلى)، ئېدوم يەھۇدانىڭ بېقىندىلىقىدىن ئايرىلىپ، ئۇزۇن ئۆتمەي ئەرەبلەر ۋە فىلىستىيلەرنىڭ بىرلىشىپ يېرۇسالېمغا ھۇجۇم قىلغانلىقى.

بۇ ۋەقەلەر «1پاد.» 8:20-22-ئايەتلەر، «2تار.» 21-باب، 8-10 ۋە 16-17-ئايەتلەردە خاتىرىلىنىدۇ. ئەرەبلەر ۋە فىلىستىيلەر يەھورام پادىشاھنىڭ ئوردىلىرىغا بۆسۈپ كىرىپ پادىشاھنىڭ بايلىقلىرىنى، ئاياللىرىنى ۋە بالىلىرىنى ئېلىپ كەتتى. مۇشۇنداق ئەھۋالدا ئاددىي پۇقرالارنىڭمۇ ئوخشاش مۇئامىلىگە ئۇچرىشى تۇرغان گەپ.

مۇشۇ ئىككى ئىمكانىيەت ئىچىدە، ئىككىنچى ۋەقە ئوبادىيا بايان قىلغان ۋەقەگە ماس كېلىدۇ؛ چۈنكى بىز ئېيتقىنىمىزدەك يەرەمىيا «ئوبادىيا»دىن نەقىل كەلتۈرىدۇ، يەرەمىيا ئۆزى بابىل ئىمپېرىيەسىنىڭ تاجاۋۇز قىلىدىغانلىقىنى شۇ ۋەقەدىن خېلى يىل بۇرۇنلا ئالدىنئالا ئېيتقان. شۇڭا «ئوبادىيا» دېگەن كىتابچە تەۋراتتىكى «پەيغەمبەر كىتابلىرى» ئىچىدە بەلكىم ئەڭ بۇرۇن، تەخمىنەن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 854-يىلى يېزىلغان. كىتابنىڭ ئاياللىرىغا قارىغاندا، ئېدوم شۇ چاغدىكى يەھۇدانىڭ ئاجىزلىقىدىن پايدىلىنىپ، «بۇلاڭچىلارنىڭ كەينىدىن بۇلاڭچىلىق قىلغان».

كىتابنىڭ تېمىسى

كىتابنىڭ تېمىسى ئىنتايىن ئاددىي. ئېدوم گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن خۇدانىڭ قاتتىق جازاسىغا ئۇچرايدۇ.

ئوبادىيا پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىچىدە «پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى» توغرۇلۇق ئەڭ بۇرۇن سۆز قىلغان پەيغەمبەرلەرنىڭ بىرى؛ شۇڭا كىتابنى «پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى» دېگەن ئۇلۇغ تېمىغا قارىتا بېرىلگەن بىرخىل تونۇشتۇرۇش دېگىلى بولىدۇ. ئۇنىڭ كىتابى ئاددىي بولغىنى بىلەن، بارلىق خەلقلەر بارلىق دەۋرلەردە ئۇنىڭدىن مۇھىم ساۋاقلارنى ئالالايدۇ. بۇ ساۋاقلار توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز.

ئېدوم ۋە يەھۇدانىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئۆچ-ئاداۋەتنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشى

قوشكېزەك ئاكا-ئۇكا بولغان ئېدوم (يەنە بىر ئىسمى ئەساۋ) ۋە ياقۇپلار ئىبراھىمنىڭ نەۋرىلىرى، ئىسھاقنىڭ ئوغۇللىرى ئىدى. ئۇلار تۇغۇلۇشتىن ئىلگىرى خۇدا ئۇلارنىڭ ئانىسى رىۋكاھقا: ئىبراھىم پەيغەمبەرگە «روھىي ۋارىسلىق» قىلىش ئىلتىپاتى قوشكېزەكنىڭ كىچىككىگە، يەنى ياقۇپقا بېرىلىدۇ، دەپ ئالدىنئالا بېشارەت بەرگەنىدى. ياقۇپ بولسا مۇشۇ «روھىي ۋارىسلىق»قا ئىشەنگەن ۋە ئۇنى ئىنتايىن ئەتىۋارلىغان؛ ئەساۋ ئۇنداق ئەمەس ئىدى. ئۇنىڭ ئەما بولۇپ قالغان ئاتىسى ئىسھاق خۇدانىڭ شۇ بېشارىتىگە قارىماي، مۇشۇ «روھىي ۋارىسلىق»نى ياقۇپقا ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئورنىدا ئاكىسى ئەساۋغا تاپشۇرۇش مەقسىتىدە بولغانىدى. شۇنىڭ بىلەن ياقۇپ مۇشۇ ئىلتىپاتقا ئېرىشىشىم ئۈچۈن «مەن خۇدانىڭ شۇ ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشى ئۈچۈن، ئۇنىڭغا ياردەملەشمىسەم بولمايدۇ» دېگەندەك خىيالغا كەلدى؛ ئۇ ئەساۋ بولۇۋېلىپ، دادىسىنى ئالدىدى؛ ئىسھاق ئۇنى ئەساۋ دەپ بىلىپ، بەرىكەتلەپ خۇدانىڭ روھىي ۋارىسلىق ئىلتىپاتىنى ئۇنىڭغا تاپشۇردى. بۇ ئالدامچىلىق ئاكا-ئۇكا ئارىسىدىكى قورقۇنچلۇق ئۆچ-ئاداۋەتنى ھاسىل قىلدى. ئەساۋ ياقۇپنى ئۆلتۈرمەكچى بولدى، ياقۇپ يۇرتتىن قېچىپ كەتتى. يىگىرمە يىلدىن كېيىن ياقۇپ يۇرتقا قايتىپ، ئەساۋدىن كەچۈرۈم سورىدى. ئەساۋ ئۇنى مەردلەرچە كەچۈرۈم قىلىپ، ئاكا-ئۇكا قايتىدىن ئەپلەشتى («يار» 28-27، -33-32بابلارنى كۆرۈڭ).

ئەپسۇسكى، ئەساۋ ئۆزى شۇنچە مەرد-سېخىلىقتا ئۈلگە كۆرسەتكەن بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ بالا-چاقىلىرى، نەۋرىلىرى ۋە كېيىنكى ئەۋلادلىرى ياقۇپنىڭ ئەۋلادلىرىنى، يەنى ئىسرائىل خەلقىنى كەچۈرۈم قىلالمىدى. ئۆز ئەجدادىنى ھۆرمەتلەپ، ئۇنىڭ

كەچۈرۈم قىلىش ئىزلىرىنى بىسىش ئۈياقتا تۇرسۇن، بەلكى بۇنىڭ ئورنىدا ئۇلار كونا ئۆچ-ئاداۋەتنى قايتىدىن قوزغىدى. ئىسرائىلغا بولسا مۇسا پەيغەمبەر ئارقىلىق: «ئېدومىيلار قېرىندىشىڭلار بولغاچ، ئۇلارغا نەپرەت بىلەن قارىماڭلار» – دەپ بۇيرۇلغان («قان.» 7:23). ئىسرائىلنىڭ بۇ بۇيرۇققا قانچىلىك دەرىجىدە بويسۇنغانلىقىنى ئانچە بىلمەيمىز، بىراق تارىخىي خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا ئېدومنىڭ ئىسرائىلغا بولغان ئۆچ-ئاداۋىتى 1800 يىل داۋاملاشقان. يەنە، ئەساۋنىڭ ئەۋلادلىرى (ئېدومىيلار) يەھۇدانىڭ دۇنياغا بولغان تەسىرىدىن (گەرچە ھەممىگە قادىر ئۆزى بۇنى ئېنىق بىكىتكەن بولسىمۇ) ھەسەت قىلاتتى؛ ئۇلارنىڭ ھەسەتخورلۇقى ئۆز نەپرىتىنى ئۆچۈرۈشكە يول قويمايتتى. مانا بۇ ئوبادىيانىڭ بېشارەتلىرىنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشى. ئەمەلىيەتتە بولسا، مۇشۇنداق ئۆچ-نەپرەتلىكنى ساقلاپ كەلگەن ھەربىر ئەل ئاخىر بېرىپ ئۆز-ئۆزىگە زامىن بولىدۇ.

(ياقۇپ ۋە ئەساۋلارنىڭ تارىخى «يارىتىلىش»، 25-، 28-، 33-بابلاردا خاتىرىلەنگەن).

ئىزاھات

تەرجىمىمىزدە بىز تەۋراتشۇناسلارنىڭ تەتقىقاتلىرىدىن، بولۇپمۇ يەھۇدىي ئالىم دوكتور ئارنولد فرۇختېنبائۇم ھەم ئامېرىكىلىق ئالىم پروفېسسور داۋۇت بەيكەرلەرنىڭ ئەسەرلىرىدىن پايدىلاندۇق.

مەزمۇن: –

(1) ئېدومنىڭ ھەربات بولۇشى (1-9)
(2) ئېدومنىڭ ھەربات بولۇشىنىڭ سەۋەبى (10-14)
(3) پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى (15-16)
(4) ئىسرائىلنىڭ ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈشى (17-21)

«ئوبادىيا»

(ئوبادىيا پەيغەمبەرنىڭ كىتابى)

ئېدومنىڭ بەربات بولۇشى

1

1 ئوبادىيا كۆرگەن ئالامەت كۆرۈنۈش: ــ
رەب پەرۋەردىگار ئېدوم توغرۇلۇق مۇنداق دەيدۇ: ــ
(بىز پەرۋەردىگاردىن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاشقا مۇيەسسەر بولدۇق
ــ «بىر ئەلچى ئەللەر[(1)] ئارىسىغا ئەۋەتىلدى؛
ئۇ: «ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار، بىز ئۇنىڭغا قارشى جەڭ قىلىش ئۈچۈن تۇرايلى![(2)]» ــ دەپ خەۋەر بېرىدۇ.
2 مانا، مەن سېنى[(3)] ئەللەر ئارىسىدا كىچىك قىلدىم؛
سەن ئەللەر ئارىسىدا قاتتىق كەمسىتىلگەن خەلق بولىسەن!
3 ھەي تىك قىيانىڭ يېرىقلىرى ئىچىدە تۇرغۇچى،
تۇرالغۇسى يۇقىرى بولغۇچى[(4)]،
كۆڭلۈڭدە: «كىم مېنى يەرگە چۈشۈرەلىسۇن؟!» دېگۈچى،
كۆڭلۈڭدىكى تەكەببۇرلۇق ئۆزۈڭنى ئالداپ قويدى!
4 سەن بۈركۈتتەك ئۆزۈڭنى يۇقىرى كۆتۈرسەڭمۇ،
چاڭگاڭنى يۇلتۇزلار ئارىسىغا تىزساڭمۇ،
مەن شۇ يەردىن سېنى چۈشۈرۈۋېتىمەن،
ــ دەيدۇ پەرۋەردىگار.

---

1 «ئەللەر» ياكى «يات ئەللەر» ــ دېمەك، ئىسرائىلغا يات بولغان ئەللەر.
2 «ئۇنىڭغا» يەنى ئېدومغا. بەلكىم بۇ ئەلچى ئېدومغا دۈشمەن ئەللەرنىڭ بىرىدىن چىققان بولۇپ، ئۇ باشقا ئەللەرنى ئېدومنى يوقىتىشقا چاقىرىدۇ.
3 «سېنى» ــ خۇدا ھازىر ئېدومغا بىۋاستە سۆز قىلىدۇ.
4 دېمىسەكمۇ، ئېدوم پىنھانراق، ئۇستىگە چىقىش تەس بولغان تاغلىق رايوندا تۇرغان.

5 بۇلاڭچىلار قېشىڭغا كەلسىمۇ،
ئوغرىلار كېچىلەپ يېنىڭغا كىرسىمۇ،
(ھەي، شۇنچە ئۈزۈپ تاشلىنىسەن!)[5]
ئۇلار ئۆزلىرىگە چۇشلۇقلا ئوغرىلايتتى ئەمەسمۇ؟
ئۈزۈم ئۈزگۈچىلەر يېنىڭغا كەلسىمۇ، ئازراق ۋاساڭلارنى قالدۇرىدۇ ئەمەسمۇ؟[6]
6 بىراق ئەساۋنىڭ تەئەللۇقاتى[7] قانداق ئاختۇرۇلدى!
ئۇنىڭ يوشۇرۇن بايلىقلىرى قانداق تېپىپ چىقىلدى![8]
7 بارلىق ئىتتىپاقداشلىرىڭ سېنى چېگرايىڭغىچە ھەيدىۋېتىدۇ[9]؛
سەن بىلەن ئىناق ئۆتكەنلەر سېنى ئالداپ، ئۈستۈڭدىن غەلىبە قىلىدۇ؛
نېنىڭنى يېگەنلەر ساڭا قىلتاق قۇرىدۇ؛
سەن دەرۋەقە يوروتۇلمىغاندۇرسەن![10]
8 مەن شۇ كۈنى، ــ دەيدۇ پەرۋەردىگار،
ــ ئېدومدىن دانىشمەنلەرنى،
ئەساۋدىن ئەقىل-پاراسەتنى يوقاتمامدىمەن؟[11]

---

5 تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەر، بەلكىم پەيغەمبەرنىڭ ھاياجاندىن پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىنى ئۈزۈپ قويۇپ دېگەن گېپىدۇر.

6 مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇن بويىچە ئۈزۈم ھوسۇلىنى ئالغاندا ئۈزگۈچىلەر كەمبەغەللەرنىڭ تېرىۋېلىشى ئۈچۈن بىرئاز ۋاساڭلارنى قالدۇرۇش كېرەك ئىدى. بەزى شەرقىي دۆلەتلەردە بۇ بىر ئادەتكە ئايلىنىپ قالغان.

7 «ئەساۋ» ــ ئېدومنىڭ باشقا بىر ئىسمى.

8 5-6-ئايەتلەر «مەرسىيە» (ماتەم تۇتۇش مۇناجىتى) شەكلىدە.

9 5-7-ئايەتلەردە ئېيتىلغان بېشارەتلەردىكى پېئىللار «ئۆتكەن زامان» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. لېكىن ئۇلار كەلگۈسى ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ (8-ئايەتتە ئېنىق كۆرسىتىلىدۇ). ئىبرانىي تىلىدا، بېشارەتلەردە پېئىللارنىڭ «ئۆتكەن زامان»دا ئىشلىتىشى «بۇ ئىش جەزمەن يۈز بېرىدۇ» دېگەننى تەكىتلەيدۇ.

10 بۇ ئايەت بەلكىم ئەرەبلەرنىڭ ئېدومىيلارنى ئالدام خالتىسىغا چۈشۈرۈپ، ئۇلارنى ئۆز زېمىنىدىن ھەيدىۋېتىشى توغرۇلۇق بېشارەت بېرىدۇ (ۋەقە بەلكىم مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 6-ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا بولغان). ئىبرانىي تىلىنى چۈشىنىش تەس.

بېشارەت كەلگۈسىدىكى ئىشلارنى كۆرسەتكىنى بىلەن، پېئىللار «ئۆتكەن زامان»دا ئىپادىلىنىدۇ. ئادەتتە ئىبرانىي تىلىدا بېشارەت «ئۆتكەن زامان»دا ئىپادىلەنگەن بولسا، ئۇنىڭ جەزمەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ.

11 «شۇ كۈنى» ــ بەلكىم بابىل ئىمپېرىيەسى ئۇلارغا تاجاۋۇز قىلىدىغان كۈننى (مىلادىيەدىن

9 شۇنىڭ بىلەن پالۋانلىرىڭ پاراكەندە بولىدۇ، ئى تېمان[12]،
شۇنىڭ بىلەن ئەساۋنىڭ تېغىدىكى ھەربىر ئادەم قىرغىنچىلىقتا قەتل قىلىنىدۇ.

ئېدومنىڭ بەربات بولۇشىنىڭ سەۋەبى

10 ئۇكاڭ ياقۇپقا قىلغان زۇلۇم-زوراۋانلىقىڭ تۈپەيلىدىن،
ئىزا-ئاھانەت سېنى قاپلايدۇ؛
سەن مەڭگۈگە ئۈزۈپ تاشلىنىسەن.
11 سەن بىر چەتتە پەرۋاسىز قاراپ تۇرغان كۈنى،
يەنى ياقا يۇرتتىكىلەر بۇرادىرىڭنىڭ مۈلكىنى بۇلاپ كەتكەن كۈنى،
تائىپىلەر ئۇنىڭ دەرۋازىلىرىدىن كىرىپ يېرۇسالېم ئۈستىگە چەك تاشلىغان كۈنى،
سەن ئۇلارنىڭ بىر ئەزاسىغا ئوخشاش بولغانىسەن.
12 بىراق قېرىندىشىڭنىڭ ئاپەتلىك كۈنىگە پەرۋاسىز قاراپ تۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى،
يەھۇدانىڭ بالىلىرىنىڭ ھالاكەت كۈنىدە خۇشال بولۇپ كەتمەسلىكىڭ كېرەك ئىدى؛
كۈلپەتلىك كۈنىدە ئاغزىڭنى يوغان قىلماسلىقىڭ كېرەك ئىدى؛
13 ئۆز خەلقىمنى ئاپەت باسقان كۈنىدە، ئۇلارنىڭ دەرۋازىسىغا كىرمەسلىكىڭ كېرەك ئىدى؛
ئۇلارنى ئاپەت باسقان كۈنىدە ئۇلارنىڭ دەرد-ئەلەمىگە ئىرەنسىز قاراپ تۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى،
ئاپەت باسقان كۈنىدە قولۇڭنى مال-مۈلكىگە سوزماسلىقىڭ كېرەك ئىدى؛
14 سەن شەھەردىن قېچىپ قۇتۇلغانلارنى ئۈزۈپ تاشلاش ئۈچۈن ئاچا يولدا

ئىلگىرىكى 587-يىلى) ياكى ئەرەبلەر ئۇلارنى ئالداپ ھەيدىۋېتىدىغان كۈنىنى، يەنە ئاخىرقى زاماندا «پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى»نى كۆرسىتىشىمۇ مۇمكىن. ئېدوم ئۆز دانىشمەنلىرى بىلەن داڭقى چىققان. ئايۇپ پەيغەمبەرنىڭ ئۈچ دوستىدىن بىرى بولغان «تېمانلىق ئېلىفاز»مۇ ئېدوملۇق ئىدى.

12 «تېمان» — ئېدومنىڭ چوڭ بىر شەھىرى.

تۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى؛
كۆلپەت باسقان كۈنىدە ئۇنىڭدىن قۇتۇلۇپ قالغانلارنى دۈشمەنگە
تاپشۇرماسلىقىڭ كېرەك ئىدى.

پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى

15 چۈنكى پەرۋەردىگارنىڭ كۈنى بارلىق ئەللەر ئۈستىگە چۈشۈشكە يېقىن قالغاندۇر؛
سېنىڭ باشقىلارغا قىلغىنىڭدەك، ساڭىمۇ شۇنداق قىلىنىدۇ؛
ساڭا تېگىشلىك جازا ئۆز بېشىڭغا چۈشىدۇ؛
16 چۈنكى سەن ئۆز مۇقەددەس تېغىمدا غەزىپىمنى ئىچكىنىڭدەك[13]،
بارلىق ئەللەرمۇ شۇنداق توختاۋسىز ئىچىدۇ؛
بەرھەق، ئۇلار ئىچىدۇ، يۇتىدۇ،[14]
ئاندىن ئۇلار ھېچ مەۋجۇت ئەمەستەك يوقاپ كېتىدۇ.

ئىسرائىلنىڭ ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈشى

17 بىراق زىئون تېغى ئۈستىدە پاناھ-قۇتقۇزۇلۇش بولىدۇ[15]،
تاغ پاك-مۇقەددەس بولىدۇ؛
ياقۇپ جەمەتىنىڭ تەئەللۇقاتلىرى ئۆزىگە تەۋە بولىدۇ؛
18 ۋە ياقۇپ جەمەتى ئوت، يۈسۈپ جەمەتى يالقۇن،
ئەساۋ جەمەتى ئۇلارغا پاخال بولىدۇ؛

---

13 ئىبرانىي تىلىدا «چۈنكى سەن ئۆز مۇقەددەس تېغىمدا ئىچكىنىڭدەك...» ــ چۈشەنچىمىز بويىچە ئېدومىيلار خۇدانىڭ قولىدا ئۇنىڭ غەزىپىنى ئىچكەنىدى.
باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى، ئېدومىيلار يەھۇدا ئۈستىدىن قىلغان غەلىبىسىنى تەبرىكلەپ، «خۇدانىڭ مۇقەددەس تېغى»دا شاراب ئىچكەن؛ ۋە ئۇلار (ئايەتنىڭ ئىككىنچى قىسمى بويىچە) شۇ گۇناھى ئۈچۈن بارلىق ئەللەر بىلەن تەڭ خۇدانىڭ غەزىپىنى ئىچىدۇ.
14 ئەللەرنىڭ نېمىنى ئىچىدۇ؟ خۇدانىڭ غەزىپىنى ئىچىدۇ (مەسىلەن «زەب.» 8:75، «يەش.» 26:49، «يەر.» 25:15-16، «زەب.» 10:14نىمۇ كۆرۈڭ)..
15 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «زىئون تېغىدا قۇتۇلۇپ قالغانلار بولىدۇ».

ئوت ۋە يالقۇن ئەساۋ جەمەتى ئىچىدە يېقىلىپ، ئۇلارنى يۇتۇپ كېتىدۇ؛
ئەساۋ جەمەتىدىن ھېچبىرسى قالمايدۇ؛
چۈنكى پەرۋەردىگار شۇنداق سۆز قىلغان.
19 يەھۇدانىڭ جەنۇبىدىكىلەر[16] ئەساۋنىڭ تېغىغا ئىگە بولىدۇ؛
شەفەلاھ تۈزلەڭلىكىدىكىلەر فىلىستىيلەرنىڭ زېمىنىغا ئىگە بولىدۇ،
بەرھەق، ئۇلار ئەفرائىمنىڭ دالاسى ھەم سامارىيەنىڭ دالاسىغا ئىگە بولىدۇ؛
بىنيامىن گىلېئادقا ئىگە بولىدۇ[17]؛
20 سۈرگۈن بولغانلاردىن قېلىپ قالغان ئىسرائىللاردىن تەركىب تاپقان بۇ قوشۇن[18] قانائانىدىكىلەرگە تەۋە بولغان زېمىنغا زارەفاتقىچە ئىگە بولىدۇ؛
سەفارادتا سۈرگۈندە تۇرغان يېرۇسالېمدىكىلەر بولسا جەنۇبتىكى شەھەرلەرگە ئىگە بولىدۇ.
21 ئاندىن زىئون تېغى ئۈستىگە قۇتقۇزغۇچىلار چىقىدۇ،
ئۇلار ئەساۋ تېغى ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرىدۇ[19]؛

شۇنىڭ بىلەن پادىشاھلىق پەرۋەردىگارغا تەۋە بولىدۇ![20]

16 ئىبرانىي تىلىدا «نەگەۋدىكىلەر». «نەگەۋ» ــ يەھۇدانىڭ جەنۇبىي تەرىپىدىكى چوڭ چۆل-باياۋان.
17 19-ئايەتتىكى بېشارەتلەرنىڭ كۆپ قىسمى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 2-ئەسىردە ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدۇ («ماكابىيلار» ھەم «يوسىفۇس» دېگەن كونا تارىخىي كىتابلاردا خاتىرىلەنگەن). بىراق پىكرىمىزچە، بۇ بېشارەتنىڭ تولۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇلۇشى ئاخىرقى زاماندا بولىدۇ.
18 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «قانائانغا قايتىپ كەلگەن، سۈرگۈن بولغان ئىسرائىللار جامائىتى... ».
19 ياكى «ھۆكۈم چىقىرىدۇ».
20 ھازىر «ئەساۋ تېغىدىكىلەر»نىڭ ھېچقايسىسى ئېدوملۇقلار ئەمەس (18-ئايەتنى كۆرۈڭ). بۇ «قۇتقۇزغۇچىلار»نىڭ كىم ئىكەنلىكى دېيىلمىدى؛ پىكرىمىزچە، «قۇتقۇزغۇچىلار» كونا زامانلاردا ئىسرائىلنى قۇتقۇزغان پەيغەمبەرلەر ۋە «باتۇر ھاكىملار» سۈپىتىدە بولىدۇ. ئۇلار ھازىر ئۆلۈمدىن تىرىلگەن. ئىسرائىل خۇدانىڭ تولۇق ئىدارە-ھۆكۈمى ئاستىدا بولۇپ، ئۇنىڭ ئەھۋالى پۈتۈنلەي مۇكەممەل بولىدۇ.

قوشۇمچە سۆز

«ئوبادىيا»دىن ئالغان مۇھىم ساۋاقلار

يەر يۈزىدە قانچىلىغان ئۇرۇش، جېدەل-ماجىرالار ئېدوملارنىڭكىدەك «دەۋردىن-دەۋرگىچە» داۋاملىشار؟ — ھازىر جېدەلنى ئۆز بېشىدىن ئۆتكۈزۈۋاتقان كىشىلەرنىڭ بەلكىم ئەينى چاغدىكى جېدەل بىلەن ئالاقىسى يوق بولۇشى مۇمكىن. ھەتتا بەزىلەر جېدەلنىڭ سەۋەبىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنىمۇ بىلمەسلىكى مۇمكىن. «نېمىشقا سوقۇشىسىلەر؟» دەپ سورىساق، ئۇلار پەقەت: «بىز ئەزەلدىن تارتىپ «ئۇنىڭ-بۇنىڭ»دىن نەپرەتلىنىپ كەلدۇق!» — دېگەندىن باشقا جاۋاب تاپالمايدۇ. بۇنى دېيىشىنىڭ ئەسلىدە ھاجىتى بولماسلىقى كېرەك ئىدى، — بىراق دېيىش كېرەككى، خۇدا مەلۇم بىر دەۋرگە ئىلگىرىكى دەۋرلەرنىڭ گۇناھلىرىنىڭ جاۋابكارلىقىنى قويمايدۇ (ئاتا-بوۋىلارنىڭ گۇناھلىرى كېيىنكى ئەۋلادلىرىغا قىيىنچىلىق ۋە ئازاب-ئوقۇبەتنى يەتكۈزۈشى مۇمكىن، بىراق بۇ پۈتۈنلەي باشقا بىر ئىش). خۇدا مۇشۇنداق دەپ قارىغانىكەن، ئىنسان بالىلىرىنىڭ بۇنىڭغا ئوخشىمايدىغان ھەرقانداق يولى ياكى ھەرىكىتى بولسا بولمايدۇ. ئىككىنچى دەۋر بىرىنچى دەۋردىكى قەبىھلىكنى داۋاملاشتۇرسا ياكى شۇ قەبىھلىكنى ياخشى دەپ ئاقلىماقچى بولسا، ئۇنداقتا ئۇلارنىڭمۇ بۇ ئاداۋەتكە مەسئۇلىيىتى بولىدۇ، ئەلۋەتتە؛ بىراق نۇرغۇن ئەھۋاللاردا ئىككىنچى دەۋرنىڭ بىرىنچى دەۋر قىلغان ئىشلار توغرۇلۇق قىلچە خەۋىرى بولمايدۇ. بىلمەسلىكىنىڭ ئۆزى (قەستەن بىلمەس بولۇۋالمىسا) ئەيىب ئەمەس. جېدەل چىقارغۇچى ھەر ئىككى تەرەپ بىر-بىرىگە چۈشىنىش پۇرسىتى يارىتىپ بېرىشى كېرەك. شۇنىڭغا گەپ كەتمەيدۇكى، شەيتان بۇ دۇنيانى مىليونلىغان كىشىلەرنىڭ بەختىنى يوقىتىدىغان ئۇقۇشماسلىق، ئاداۋەت ۋە نەپرەتلەر بىلەن تولدۇرۇشقا مۇۋەپپەق بولدى. ئەمدى، چىقىش يولى بارمۇ؟

بىرلا يول بار — ئۇ بولسىمۇ، كەچۈرۈش. ئەمەلىيەتتە بولسا خۇدا ئالدىدا ھېچقانداق بىر ئىنساننىڭ باشقا بىر ئىنسانغا ئۆچ-ئاداۋەت تۇتۇش ھوقۇقى يوقتۇر. ئۆزىمىزنىڭ

مەغرۇرلۇق، ھەسەتخورلۇق، مەنمەنچىلىكتەك گۇناھلىرىمىز ھەممىگە قادىرنى غەزەپلەندۈرگۈدەك دەرىجىدە ئېغىر تۇرسا، كاللىمىزدا ئىگىمىزنى رەنجىتىدىغان قىلمىشلىرىمىز توغرۇلۇق ھېچ ئويلىماي تۇرۇپ، باشقا بىر ئىنساننى بىزنى رەنجىتكەن دەپ ئەيىبلەشكە نېمە ھەددىمىز؟ ھەممىگە قادىر خۇدا ئالدىدا بىزلەر نېمە ئىدۇق؟

شۇڭا مەسىھ ئەيسانىڭ تەكىداشسىز تەلىمى بىزگە: «بىزگە گۇناھ قىلغانلارنى كەچۈرۈم قىلغىنىمىزدەك، بىزنىڭ گۇناھلىرىمىزنىمۇ كەچۈرۈم قىلغايسەن» دەپ دۇئا قىلىشنى ئۆگىتىدۇ؛ چۈنكى: ــ «ئەگەر سىلەر باشقىلارنى كەچۈرۈم قىلمىساڭلار، ئەرشتىكى ئاتاڭلار سىلەرنىمۇ كەچۈرۈم قىلمايدۇ» (ئىنجىل، «ماتتا» 6-باب).

باشقىلارنى كەچۈرۈشنىڭ ئىككى باسقۇچى بار؛ بىرىنچى، خۇدا ئالدىدا كەچۈرۈش؛ ئىككىنچى، ئىنسان تەرىپىدە، ئۆزئارا مۇناسىۋەتنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش. بىرىنچىسى بولمىسا بولمايدۇ؛ ئۇنىڭسىز ھەربىر كىشى دوزاخقا كىرىدۇ؛ ئىككىنچىسى ئىنتايىن گۈزەل ئىش، بىراق ئۇنىڭغا يېتىش تەسكە توختىشى مۇمكىن. «خۇدا ئالدىدا باشقىلارنى كەچۈرۈش» دېگەنلىك، مەندە باشقا ھەرقانداق كىشىنىڭ دوزاخقا كىرىشىنى خالايدىغان ئوي بولماسلىقى كېرەك دېگەنلىكتۇر؛ باشقىچە ئېيتقاندا، بىزگە گۇناھ قىلغان (ياكى «بىزگە گۇناھ قىلدى» دەپ ئويلىغان) كىشىگە ھېچ بولمىغاندا: «ئى خۇدا، ئۇنىڭغا توۋا قىلدىغان قەلب بەرگەيسەن، ئۇنى گۇناھىنىڭ ئىلكىدىن ئازاد قىلغايسەن ۋە شۇنىڭ بىلەن تەڭ ئۇنىڭ گۇناھىمۇ كەچۈرۈم قىلىنسۇن» دېگەندەك دۇئالارنى قىلىش دېگەنلىكتۇر. كەچۈرۈش دېگەن ھەرگىز «ھېچۋەقەسى يوق، بۇ ھېچقانچە گۇناھ ئەمەس» دېگەنلىك ئەمەس. بىرەر يامانلىق بولغاندىن كېيىن، ياراشتۇرۇشنىڭ مۇمكىن بولۇشى ئۈچۈن ئاۋۋال بۇ يامانلىقنى تونۇپ يېتىش، كەچۈرۈم سوراش كېرەك، ئەلۋەتتە؛ پەقەت شۇنداق بولغاندىلا مۇناسىۋەتنى ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولىدۇ. مانا بۇ كەچۈرۈشنىڭ ئىككىنچى باسقۇچى. بۇ باسقۇچقىچە بىز گۇناھ قىلغۇچىغا دوست قاتارىدا مۇئامىلە قىلالىشىمىز ناتايىن؛ بىراق بىز ئۇنى دۈشمەن قاتارىدا كۆرمەسلىكىمىز زۆرۈر.

ئېدوم ئۇنداق يۈكسەكلىككە يېتەلمىگەنىدى. دەۋردىن-دەۋرگە بولغان مەغرۇرلۇق ئۇنىڭدا كۈچلۈك دەرىجىگە يەتكەنىدى. مەغرۇرلۇق دائىم ئۆز-ئۆزىنى ئالدايدىغان بىر

ئىش؛ يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، ئۇلار مۆتىۋەر ئەجدادى ئەساۋنىڭ ياقۇپنى كەچۈرۈم قىلغانلىقىدىن ئىبارەت پاكىتنى تونۇشنى رەت قىلىپ كەلگەن.

ئۇلار يەنە ئۆزىنىڭ (ھازىرقى ئىئوردانىيەدىكى) تاغلىق رايونغا جايلاشقان «بۈركۈت ئۇۋىسى»دەك بولغان مۇستەھكەم ئورنىدىن تەكەببۇرلىشىپ كەتكەن. «ھېچكىم قول سېلىشقا پېتىنالمايدۇ» دېگەندەك ئويلاردا بولۇپ، ئۇلار ئەتراپىدىكى بارلىق ئەللەرنىڭ ھەربىر ئاجىز پەيتلىرىدىن پايدىلىنىپ، ھۇجۇم قىلىپ بۇلاڭ-تالاڭ، باسقۇنچىلىق قىلىپ يۈرگەن. خۇدانىڭ مۇشۇنداق ئىشلارغا قانداق قارايدىغانلىقىنى سۇلايمان پادىشاھ بىزگە ئۇقتۇرىدۇ: «مەسكىنىنى بوزەك قىلىش ـ پەرۋەردىگارغا بىھۆرمەتلىك؛
ھاجەتمەنلەرگە شاپائەت قىلىش ئۇنى ھۆرمەتلىگەنلىكتۇر» («پەند.» 31:14).

ئېدومىيلار مۇشۇ ئىشلار تۈپەيلىدىن ئاموس ۋە يوئېل تەرىپىدىنمۇ ئەيىبلەنگەن. ئۇلار خۇدا ئالدىدا ئۈچ نۇقتىدا گۇناھلىق دەپ قارالغان: (1) دەۋردىن-دەۋرگە ئۆچ-ئاداۋەت ساقلاش، ھەتتا ئەسلىدە تولىمۇ ئورۇنسىز بولغان نەپرەت-ئاداۋەتنى ساقلاش؛ (2) مەغرۇرلۇق؛ (3) ئاجىزلارنى بوزەك قىلىش.

يۇقىرىقىلاردىن باشقا، خۇدا ھەزرىتى ئىبراھىم ئۈچۈن تۈزگەن ئەھدە بويىچە، ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرىغا لەنەت ئوقۇغانلارنىڭ ھەممىسىگە لەنەت ئوقۇلاتتى («يار.» 3-1:12). ئېدومىيلار خۇدا ئۆزىگە تاللىۋالغان يەھۇدىي خەلقىگە ھۇجۇم قىلىپ، ئۇلاردىن نەپرەتلەنگەنلىكى تۈپەيلىدىن ئاخىرىدا ئۆز ۋەتەن-زېمىنىدىن ئايرىلغان. مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 6-4-ئەسىردە ئۇلار ئەرەبلەر تەرىپىدىن «بۈركۈت ئۇۋىسى»دىن ھەيدىۋېتىلىپ، «ئۆلۈك دېڭىز»نىڭ يېنىدىكى قاغجىراق رايوندا ئولتۇراقلىشىشقا مەجبۇر قىلىنغان. بۈگۈنكى كۈندە ئېدوم دېگەن مەملىكەت يەر يۈزىدىكى ئەللەر ئارىسىدا ئاللىقاچان ئۇنتۇلۇپ كەتتى (بەلكىم ھازىرقى ئىئوردانىيەدىكى ئەرەبلەر ۋە پەلەستىنلىكلەرگە ئاسسىمىلياتسىيە قىلىنىپ، ئۇلارنىڭ بىر قىسمى بولۇپ كەتكەن بولۇشى مۇمكىن)؛ كەلگۈسىدە، ھەتتا ئۇلارنىڭ ئەسلىدىكى زېمىنىمۇ كىلەر دەۋرلەرگە ئاگاھ ۋە ئەسلەتمە سۈپىتىدە قورقۇنچلۇق، ئادەمزاتسىز ئوت-گۈڭگۈرت باسىدىغان بىر جايغا ئايلاندۇرۇلىدۇ. لېكىن بىز بولساق ئوبادىيانىڭ كىچىك كىتابچىسى ئارقىلىق ھازىر ئاگاھلاندۇرۇشنى قوبۇل قىلالايدىغان ھەم

ئىبرەت ئالالايدىغان بولۇپ، بىزنى دوزاخ تەرەپكە ئېلىپ بارىدىغان گۇناھلاردىن – مەيلى ئاداۋەت بولسۇن، مەغرۇرلۇق بولسۇن، ھەسەتخورلۇق ياكى ئاجىزلارنى بوزەك قىلىش بولسۇن – بۇلاردىن توۋا قىلىپ ھايات يولىنى ئىزدىيەلەيدىغان بولىمىز.